

Tien jaar VAD-leerlingenbevraging

Enkele cijfers

Alcohol

We merken een substantiële daling van het alcoholgebruik bij de jongste leeftijdsgroep tussen 12 en 14 jaar. Het ooit-gebruik daalde van 79% in 2000 tot 76,3% in 2004 naar 56,3% in 2009. Deze scherpe daling heeft zich vooral de laatste 3 jaar doorgezet. Vanaf 15-16 jaar is die daling veel kleiner. We zien eenzelfde trend voor het gebruik van alcohol tijdens het laatste jaar.

	2000- 2001	2004- 2005	2008- 2009
ooit alcohol gedronken			
12-14 jaar	79.1%	76.3%	56.3%
15-16 jaar	92.6%	92.6%	88.8%
17-18 jaar	95.3%	95.0%	93.0%
laatste jaar alcohol gedronken			
12-14 jaar	55.4%	51.4%	37.4%
15-16 jaar	86.6%	86.7%	82.0%
17-18 jaar	90.8%	93.0%	90.4%

Ondanks deze positieve trend, blijft het aantal -16-jarigen dat alcohol drinkt veel te hoog. Alcoholgebruik tijdens de adolescentie is en blijft risicovol, gezien de fysieke en emotionele kwetsbaarheid van deze leeftijdsgroep.

Een ander effect van blijvende sensibilisering vinden we terug bij de cijfers over het gebruik van alcopops. Het gebruik van alcopops werd pas in 2001 aan de vragenlijst toegevoegd, nadat de opmars van deze drankjes internationaal werd gesignaleerd. We registreerden toen een ooit-gebruik van alcopops van 71%; van de jongeren tussen 12 en 14 jaar had meer dan 50% toen reeds alcopops gedronken¹. In 2009 is dit gebruik gedaald tot 48,3% bij de ganse groep tussen 12 en 18 jaar, met de meest spectaculaire daling bij de jongste leeftijdsgroep van 12-14 jaar (van 54% naar 24%). Een aangehouden informatieverstrekking naar jongeren en ouders over de misleidende reclamevoering en over het effectieve alcoholgehalte van alcopops hebben de bewustmaking over en daarop volgend ook het gebruik van alcopops duidelijk beïnvloed.

ooit alcopops gedronken	2001-2002	2004-2005	2008-2009
Alle leerlingen	71.2%	64.5%	48.3%
12-14 jaar	53.9%	46.0%	23.8%
15-16 jaar	83.2%	77.9%	62.8%
17-18 jaar	91.4%	85.4%	74.4%

¹ Alcopops behoren tot de sterkedrank en mogen niet verkocht, geschonken of aangeboden worden aan jongeren onder de 18 jaar.

Ondanks de positieve evoluties in het alcoholgebruik bij jongeren stellen we een verontrustende tendens vast over de functie van alcoholgebruik bij jongeren van 17-18 jaar. Ongeveer 20% van hen geeft aan alcohol te drinken om dronken te worden. Bij wie op de zaterdag voor de bevraging meer dan 6 glazen alcohol dronk, steeg deze motivatie tot 37%². We stellen dit fenomeen vooral vast bij jongens (86% jongens tegenover 14% meisjes).

Ook al gaat het hier om een beperkte groep (6,5%) van de 17-18-jarigen, toch zijn deze cijfers verontrustend en moeten ze nauwlettend in de gaten gehouden worden, zodat de ervaringen van een kleine groep zich niet tot algemene norm gaan veralgemenen³.

Roken

Het aantal jongeren tussen 12 en 18 jaar dat ooit heeft gerookt daalde van 53,9% in 2000 tot 45,4% in 2004-2005 en tot 35,8% in 2009. Ook het aantal jongeren dat het jaar voor de bevraging rookte, daalde van 33% in 2000 tot 24,6% in 2004; de laatste jaren bleef dit aantal evenwel gelijk op ongeveer 24%. De dagelijkse rokers zien we dan weer over de jaren heen afnemen van 17% in 2000 over 14% in 2004 tot 9,6% in 2009.

	2000- 2001	2004- 2005	2008- 2009
ooit gerookt	53.9%	45.4%	35.8%
laatste jaar gerookt	33.1%	24.6%	23.6%
dagelijks gerookt	17.0%	13.9%	9.6%

In de jonge leeftijdsgroep van 12 tot 14 jaar is de daling bij de ooit-gebruikers het sterkst (van 37,7% in 2000 over 25,3% in 2004 naar 18% in 2009). Ook het aantal dagelijkse rokers daalde in deze leeftijdsgroep van 5,4% over 2,9% naar 2%.

Cannabis

Het ooit-gebruik van cannabis kent eveneens een daling tussen 2000 en 2009. In 2000 gebruikten 23,3% van de jongeren ooit cannabis, in 2004 daalde dit tot 21,1% en in 2009 tot 18%. Het jaar voor de bevraging gebruikten in 2000 14,6% van de jongeren cannabis, in 2004 was dat gedaald tot 11,8% maar sindsdien daalt het gebruik niet meer (in 2009 blijft dit op 11,7%). Ook het regelmatig (wekelijks tot dagelijks) cannabisgebruik daalde tussen 2000 (6,1%) en 2004 (3,4%) maar bleef dan op datzelfde peil tot 2009 (2,7%).

	2000- 2001	2004- 2005	2008- 2009
ooit cannabis gebruikt	23.3%	21.1%	18.8%
laatste jaar cannabis gebruikt	14.6%	11.8%	11.7%
regelmatig cannabis gebruikt	6.1%	3.4%	2.7%

Opvallend, maar niet echt verwonderlijk, roken bijna alle jongeren die cannabis gebruiken ook tabak; slechts 1,4% van de leerlingen gebruikt cannabis, maar rookt niet.

² Cijfers VAD-Leerlingenbevraging 2008-2009.

³ De vragen naar de hoeveelheid gedronken alcohol zijn pas sinds 2008 in de Leerlingenbevraging opgenomen en kunnen niet vergeleken worden over de schooljaren heen.

Roken is dus een belangrijke risicofactor voor cannabisgebruik en niet-roken vormt bijgevolg een belangrijke buffer tegen cannabisgebruik.

Vanaf de leeftijd van 15-16 jaar zien we de grootste stijging van het aantal rokers, en dat is ook de leeftijd waarop het aantal cannabisgebruikers zijn grootste stijging kent. Die leeftijd is dan ook het moment bij uitstek om zowel cannabisgebruik als roken op de preventie-agenda te plaatsen.

	2001-2002	2004-2005	2008-2009
laatste jaar gerookt			
12-14 jaar	18.4%	9.1%	9.3%
15-16 jaar	41.2%	32.0%	29.7%
17-18 jaar	49.1%	43.8%	41.3%
laatste jaar cannabis gebruikt			
12-14 jaar	3.3%	3.0%	2.2%
15-16 jaar	17.9%	14.0%	14.8%
17-18 jaar	30.4%	24.6%	24.4%

Attitudewijziging

Hoewel het laatstejaarsgebruik van cannabis stagneert zien we een belangrijke attitudewijziging tegenover het proberen en gebruiken van cannabis. In de VAD-leerlingenbevraging vragen we aan de leerlingen welke reactie ze van hun beste vrienden verwachten indien ze zelf cannabis zouden proberen of gebruiken. Sinds 2000:

- zijn er steeds minder leerlingen die denken dat hun beste vrienden proberen of gebruik van cannabis expliciet zouden goedkeuren, zelfs de meeste gebruikers verwachten deze reactie niet van hun vrienden;
- zijn er steeds meer leerlingen die verwachten dat hun vrienden proberen of gebruik van cannabis zouden afkeuren.

Cannabis proberen	2000-2001	2004-2005	2008-2009
afkeuren	58.7%	65.6%	71.8%
niet reageren	30.3%	27.4%	23.3%
goedkeuren	11.1%	7.0%	4.9%

Cannabis gebruiken	2000-2001	2004-2005	2008-2009
afkeuren	72.1%	77.7%	82.6%
niet reageren	21.0%	17.0%	14.3%
goedkeuren	6.9%	5.3%	3.1%

Andere illegale drugs dan cannabis

Het gebruik van andere illegale drugs dan cannabis is onder de leerlingen in het secundair onderwijs globaal genomen eerder een beperkt fenomeen.

Bij het ooit gebruik zien we een lichte daling sinds 2000 (van 8,3% naar 6,6% in 2004, tot 5,8% in 2009). Deze daling is evenwel niet terug te vinden in het gebruik tijdens het laatste jaar (blijft steken bij 3%). Gebruikers van andere illegale drugs dan cannabis

vinden we vooral terug in specifieke deelpopulaties, met name bij de oudere leerlingen; in het BSO en meer bij jongens dan bij meisjes.

	2000- 2001	2004- 2005	2008- 2009
ooit andere illegale drug dan cannabis gebruikt	8.3%	6.6%	5.8%
laatste jaar andere illegale drug gebruikt dan cannabis	3.6%	2.7%	3.2%